១- ឈ្មោះ និង ការចាត់ថ្នាក់នៃប្រភេទឈើ

ឈ្មោះក្នុងស្រុក : **នាងនួន**

ឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រ : ***Dalbergia oliveri* Gramble ex Prain**

អំបូរ : **Leguminosae**

ចំណាត់ថ្នាក់ជាតិ : **ឈើប្រណីត**

២- ការរាយប៉ាយក្នុងធម្មជាតិ និង ទីកន្លែងដុះដាល

តាមឯកសារដែលបោះពុម្ពនៅឆ្នាំ ២000 ដោយក្រសួងកសិកម្ម និងអភិវឌ្ឍន៍ជនបទនៃប្រទេសវៀតណាម ឈើនាងនួនមានឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រដែលគេនិយមប្រើប្រាស់សព្វថ្ងៃថា: *Dalbergia oliveri* ហើយវាក៏មានឈ្មោះវិទ្យាសាស្ត្រដទៃទៀតដូចជា *Dalbergia bariensis, D. mammosa, D. dongnaiensis* ។

នាងនួនជាប្រភេទឈើធំ ដែលឃើញមានដុះក្នុងតំបន់អាស៊ីអគ្នេយ៍ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ថៃ ឡាវ និង វៀតណាមភាគខាងត្បូង។ នាងនួនជាប្រភេទឈើចូលចិត្តពន្លឺ វាច្រើនដុះតែឯង ឬជាជ្រុំៗដែលមានពី ៥-១០ ដើម ក្នុងព្រៃស្រោងឬពាក់កណ្តាលស្រោងនៃតំបន់ត្រូពិកដែលមានរយៈកំពស់រហូតដល់ ១២00ម ធៀបនឹងនីវ៉ូសមុទ្រ ហើយច្រើនដុះលាយជាមួយដើមឈើគោល *(Albizia chinensis)* កកោះ *(Sindora siamensis)* ក្រញូង *(Dalbergia cochinchinensis)* និង ឈើទាលទឹក *(Dipterocarpus alatus)* ។ នាងនួងលូតលាស់ល្អលើដីក្រហម-ត្នោត ដីសំបូរជីជាតិ ឬដីសើមតាមបណ្តោយដងអូរ។ នៅប្រទេសកម្ពុជា ឈើនាងនួនមានដុះដោយធម្មជាតិនៅក្នុងខេត្តពោធិ៍សាត់ សៀមរាប ព្រះវិហារ កំពង់ធំ ស្ទឹងត្រែង រតនគីរី ក្រចេះ ។ល។ ដោយសារតែតំរូវការប្រើប្រាស់ និង តម្លៃនៅលើទីផ្សារខ្ពស់ ឈើប្រភេទនេះត្រូវបានចាត់ទុកជាប្រភេទដែលកំពុងរងការគំរាមកំហែងខ្លាំង និងត្រូវការការពារជាបន្ទាន់ ហើយបើគ្មានវិធានការជាបន្ទាន់ទេ កូនចៅជំនាន់ក្រោយនឹងមិនស្គាល់ប្រភេទឈើនាងនួនទៀតឡើយ។ ក្នុងតារាងចាត់ថ្នាក់ប្រភេទឈើកម្ពុជាដែលកំពុងរងការគំរាមកំហែង ប្រភេទនាងនួននេះស្ថិតក្នុងលេខរៀងលើគេបង្អស់ ហើយនៅក្នុងបញ្ជីប្រភេទឈើដែលកំពុងរងការគំរាមកំហែងរបស់ IUCN ក៏មានប្រភេទឈើនេះដែរ។ នៅឆ្នាំ២00១ គំរោងគ្រាប់ពូជឈើកម្ពុជានៃរដ្ឋបាលព្រៃឈើបានរៀបចំប្រភពគ្រាប់ពូជឈើនាងនួន ក្នុងព្រៃធម្មជាតិ ដែលមានទីតាំងឋិតនៅក្នុងឃុំប៉ាលហាល ស្រុកត្បែងមានជ័យ ខេត្តព្រះវិហារ និងមានចំងាយប្រហែល ១២ គ.ម នាទិសនិរតី ទីរួមខេត្ត។ ចំការពូជនេះមានទំហំ ១២,៥ហ.ត និង មានដើមនាងនួនចំនួន ៧៨ ដើម។

៣- ការប្រើប្រាស់

នៅប្រទេសយើង នាងនួនត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ជាប្រភេទឈើប្រណីត ហើយមានតម្លៃយ៉ាងខ្ពស់នៅលើទីផ្សារ។ សាច់ឈើរឹងល្អ មានពណ៌ក្រហម-ក្រម៉ៅ និង មានសសៃឆ្នូតតូចៗ។ ប្រភេទនេះភាគច្រើនត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុងការផលិតគ្រឿងសង្ហារិម វត្ថុចម្លាក់ ។ល។

៤- លក្ខណៈរុក្ខសាស្ត្រ

-ដើម: នាងនួនជាដើមឈើមានទំហំមធ្យម។ ជាទូទៅ ដើមឈើពេញវ័យមានកំពស់សរុប ១៨-២២ម ក្នុងនោះមានកំពស់ភាគដើមប្រវែងពី ៨-១៥ម ដោយទំរង់ដើមប្រែប្រួលទៅតាមលក្ខណៈនៃទីកន្លែង ហើយទំហំអង្កត់ផ្ចិតប្រែប្រួលពី ៥0-៩0 ស.ម។ នៅកន្លែងដែលមានដីជ្រៅធូរ និង មានជីជាតិល្អ ដើមនាងនួងមានរាងជាស៊ីឡាំង ហើយត្រង់ស្រឡូនល្អ ចំណែកនៅលើដីខ្សត់ជីជាតិ និង សំបូរដោយគ្រួស ដើមច្រើនវៀចកោងមានស្នាមពក-ផត ជួនកាលបែកជាចំពាមផង។ សំបកនាងនួនមិនប្រេះបែកក្រហែងទេ វាមានពណ៌ប្រផេះ-ត្នោត និង ជួនកាលមានចំណុចពិណសលាយលឿងផងដែរ។

-ស្លឹក: ភាគកំពូលនៃកន្សោមស្លឹកអាចមានកំពស់ ៥-៩ម។ ស្លឹកនាងនួនជាស្លឹកសមាសស្លាបទោល មានបន្ទះស្លឹកឆ្លាស់គ្នា ជាទូទៅមានចំនួនពី ១៣-១៧ និងកំរឃើញមានចំនួន ៩-១១ ឬ១៩-២១ ណាស់។ បន្ទះស្លឹកមានបណ្តោយ ១១-១៣ ស.ម។

-ផ្កា: ផ្កាជាចង្កោម មានពណ៌សដុះចេញពីក្លៀក(អ័ក្ស)ខាងចុងនៃកូនមែក មានបណ្តោយ ១០-២០ស.ម និងទទឹង ៧-១៥ស.ម ភ្ជាប់ដោយទងមួយវែងប្រកបដោយរោមវែងៗ។

-ផ្លែ: ផ្លែជាកួរ មានសំបកស្តើងរលោងមានទងវែង ពេលស្ងួតរឹង មានប្រវែងជាមធ្យម ៦-១០ស.ម និងទទឹង ១,៥-២,៥ស.ម។ ក្នុងមួយកួរមានគ្រាប់ចំនួន ១-២ កំរមាន ៣គ្រាប់ណាស់ ហើយជាប្រភេទផ្លែស្ងួត មិនប្រេះឱ្យគ្រាប់ធ្លាក់ចេញទេ នៅកន្លែងដែលមានគ្រាប់ កួររបស់ផ្លែឡើងប៉ោង។

-គ្រាប់: គ្រាប់នាងនួនជាប្រភេទគ្រាប់ទុកបានយូរ (Orthodox) និងមានរាងសំប៉ែតដូចគ្រាប់ក្រញូងតែមានទំហំធំជាង មានពណ៌កាហ្វេ មានបណ្តោយ ១០ ម.ម និងទទឹង ៦ម.ម។ តាមពតិមានពីបន្ទប់ពិសោធន៍គំរោងគ្រាប់ពូជឈើកម្ពុជា ក្នុងមួយគីឡូក្រាមគ្រាប់សុទ្ធមានចំនួនប្រមាណ ៦ ១០០គ្រាប់ ហើយពេលបេះភ្លាមគ្រាប់មានសំណើមដំបូង ១៤%។

៥- រដូវចេញផ្កា ផ្លែ

នៅប្រទេសកម្ពុជានាងនួនចេញផ្កានៅខែ ឧសភា-កក្កដា និងផ្លែទុំនៅចន្លោះខែ វិច្ឆិកា-ធ្នូ។

៦- ការបេះប្រមូលគ្រាប់ពូជ

ផ្លែនាងនួនទុំនៅពេលណាដែលសំបកផ្លែប្រែពណ៌ពីខៀវទៅជាពណ៌ត្នោតចាស់។ គេគួរតែបេះប្រមូលផ្លែនាងនួនឱ្យបានរហ័សនៅពេលដែលដឹងថា

ទុំ ព្រោះការយឺតយ៉ាវក្នុងការបេះប្រមូលនាំឱ្យពពួកសត្វខូតស៊ីបំផ្លាញគ្រាប់របស់វា។ ការបេះប្រមូលគ្រាប់អាចធ្វើឡើងដោយក្រាលក្រណាត់កៅស៊ូពីក្រោមដើម ហើយអង្រួន ឬ កាត់មែកតូចៗទម្លាក់។ បន្ទាប់ពីប្រមូលផ្លែបានត្រូវហាលថ្ងៃចំនួន ៣ថ្ងៃ។ សំបកផ្លែស្ងួតមិនប្រេះជំរុះគ្រាប់ចេញទេ លុះត្រាតែបុក ឬវាយកំទេចសំបកផ្លែ រួចបក់ រោយសំអាត ទើបអាចយកគ្រាប់ចេញបាន។ ដំណើរការបេះប្រឡេះសំអាតគ្រាប់គួរតែធ្វើឱ្យបានរហ័សបំផុត ដើម្បីបន្ថយការបំផ្លាញពីពពួកសត្វខូត។

៧- ការបណ្តុះគ្រាប់ពូជ

ការបណ្តុះសាកល្បងដែលបានធ្វើនៅបន្ទប់ពិសោធន៍របស់គំរោងគ្រាប់ពូជឈើកម្ពុជា បង្ហាញថាប្រព្រឹត្តិកម្មគ្រាប់ដែលសមស្របជាងគេគឺ ការស្រុះទឹកក្តៅ ៤០ អង្សាសេ រួចទុកទឹកនោះឱ្យត្រជាក់ដោយត្រាំមួយយប់ ទើបយកទៅដាក់បណ្តុះ ហើយភាគរយដំណុះមានដល់ ៦៤% ក្នុងរយៈពេលតែ៧ថ្ងៃ។ ចំណែកការប្រព្រឹត្តិកម្មគ្រាប់ដោយត្រាំទឹកត្រជាក់មួយយប់ ភាគរយដំណុះមានត្រឹមតែ ៥៥% គ្រាប់ដុះមិនស្រុះគ្នា ហើយរយៈពេលដុះពន្លកអូសបន្លាយដល់ ១ខែ។

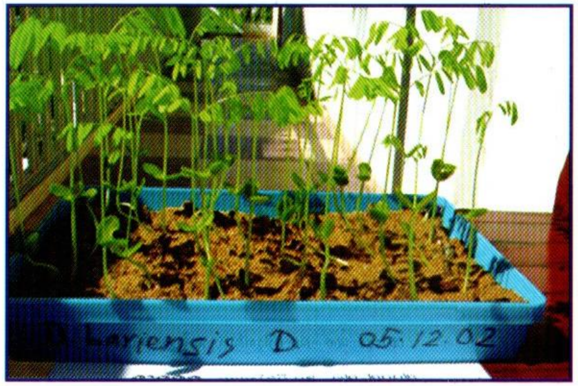

៨- ការផលិតកូនឈើ

ដើម្បីបំរើឱ្យការងារដាំឈើ កូននាងនួនត្រូវសាបនៅក្នុងថ្នាល ហើយនៅពេលវាដុះពន្លក ឬ មានស្លឹកពីរត្រូវដកយកមកស្ទូងក្នុងស្បោងបណ្តុះដែលបានរៀបចំដីរួចជាស្រេច និងតំរៀបជាជួរជារងក្នុងថ្នាលដែលមានគំរបការពារកំដៅថ្ងៃ។ នៅដើមឆ្នាំ ២០០៣ គំរោងគ្រាប់ពូជឈើកម្ពុជាបានបេះប្រមូលគ្រាប់នាងនួនពីប្រភពគ្រាប់ពូជឈើខេត្តព្រះវិហារ យកទៅបណ្តុះនៅក្នុងថ្នាលបណ្តុះកូនឈើបាក់ស្នា ខេត្តកំពង់ធំ ក្នុងគោលបំណងដាំបង្កើតជាប្រភពគ្រាប់ពូជឈើ (Seedling Seed Orchard)។

៩- ការដាំកូនឈើ

កូនឈើនាងនួនអាយុចាប់ពីមួយឆ្នាំកន្លះឡើងទៅអាចយកទៅដាំបាន ព្រោះអាយុប៉ុននេះទើបកូនឈើអាចលូតលាស់ប្រជែងជាមួយពពួកស្មៅ ឬរុក្ខជាតិផ្សេងៗបាន។ គំលាតដែលសមស្របគឺ ៣ x ៣ម ឬ ៤ x ៤ម។ ការដាំឈើត្រូវធ្វើនៅដើមរដូវភ្លៀង ព្រោះជាពេលវេលាដែលសមស្របបំផុតឱ្យកូនឈើលូតលាស់បានល្អពីដើមទីក្រោយពេលដាំភ្លាម។

១០- ឯកសារយោង

- សូ ធា, ២០០១ : តំបន់ផលិតគ្រាប់ពូជឈើនាងនួននៅក្នុងខេត្តព្រះវិហារ។ ទស្សនាវដ្តី ព្រៃឈើ-សត្វព្រៃ លេខ ២៥ បោះពុម្ពដោយនាយកដ្ឋានរុក្ខា-ប្រមាញ់។
- Anonymous, 1996. Vietnam Forest Trees, Page 452, 458, 460. Forest Inventory and Planning Institute. Agriculture Publishing House, Hanoi.
- Anonymous, 2000. The Names of Forest Plants in Vietnam. Ministry of Agriculture and Rural Development. Department of Science Technology and Product Quality. Agriculture Publishing House, Hanoi.
- CTSP, 2002. Distribution of Selected Tree Species for Gene Conservation in Cambodia.

បោះពុម្ពលើកទី ១ ឆ្នាំ ២០០៣ ចំនួន ២ ០០០ ច្បាប់

រដ្ឋបាលព្រៃឈើ
គំរោងគ្រាប់ពូជឈើកម្ពុជា
DANIDA
អាគារលេខ ៤០ មហាវិថីព្រះនរោត្តម រាជធានីភ្នំពេញ
ទូរស័ព្ទ: ០២៣ ២១៥ ០៣៤ Email: ctsp@online.com.kh

នាងនួន

Dalbergia oliveri Gramble ex Prain